

Alliantie voor Vernieuwing en Democratie

KERNTHEMA VAN DE “ALLIANTIE VOOR VERNIEUWING EN DEMOCRATIE”

In het huidige democratische model worden burgers onaangenaam verrast door voldongen feiten in hun directe levenssfeer. Politieke feiten welke hen “overkomen”

Onlangs reed ik langs een groot flatgebouw met opvallend veel schotelantennes aan de buitenmuur bevestigd. Bijna elke flat had er één.

Ergens, onderaan in het midden was een raam te zien met kerstversiering, kerstfiguren van gespoten sneeuw. Een bijna aandoenlijk optimisme.

Wat is het verhaal van dat gezin? Hoe lang woonden zij daar al? Hoe en wanneer werden zij gewaar dat zij plotseling en onverwacht in een vreemde omgeving woonden? Willen ze daar nu weg? Kunnen ze weg? Wat zijn daarbij de obstakels? Hoe denken ze over de politiek? Over de verschillende partijen? Voelen zij zich politiek vertegenwoordigd? Gaan ze stemmen? En als ze stemmen, is dat dan om hun frustratie te uiten of hebben zij werkelijk hoop op verbetering?

Een democratisch bestel waarin veel burgers

zich niet begrepen voelen, niet vertegenwoordigd in de politieke besluitvorming, schiet tekort. Het land is dan niet langer van de burgers. Wij denken dat het huidige politieke model verouderd is en aan ingrijpende vernieuwing toe is.

Feiten rond het huidige model:

- Dalende opkomst bij verkiezingen.
- Het dalende (en ook vergrijzende) ledental van de meeste politieke partijen.
- Ons kiesstelsel is niet gebouwd op een directe band tussen kiezer en gekozene.

Op 15 mei stemden 1,6 miljoen Nederlanders op Fortuyn. Het ledental van de LPF schommelt intussen rond de 3000. Op partijvergaderingen verschijnen 600 man. Aan hen wordt door het bestuur weinig keuze gelaten bij het vaststellen de lijsttrekker. Hoeveel van de oorspronkelijke 1,6 miljoen stemmers hebben straks het gevoel dat Mat “hun” man is? Aan wie is Herben straks verantwoording schuldig voor zijn acties en functioneren in de Kamer?

Historie van onze democratie:

In de periode na 1814 kenden we in Nederland een verlicht-despotische monarchie.

Rond 1850 ontstaat de representatieve democratie zoals wij die nu kennen. Het stelsel van direct gekozen vertegenwoordigende organen met wezenlijke bevoegdheden op de drie bestuurlijke niveaus. De kiezers waren in eerste instantie wel beperkt tot een kleine groep, slechts 5% van de bevolking.

Er waren nog geen partijen met verkiezingsprogramma's. De volksvertegenwoordigers zagen zichzelf als personen aan wie de kiezers de volksvertegenwoordiging hadden toevertrouwd. Zij beslisten zoals zij meenden dat goed was, zonder ruggespraak met de kiezers. Zij wisten wat goed voor hen was, het was een vorm van voogdij.

In 1917-1919 wordt het algemeen kiesrecht geïntroduceerd. Er ontstaan politieke partijen met programma's. Christelijk zuilen, arbeiderspartij, behoudende rijke klasse. De volksvertegenwoordiger handelt nu meer op basis van delegatie. Hij acht zich gebonden aan het verkiezingsprogramma en andere uitspraken van zijn politieke partij.

De problemen en politieke issues zijn dan nog overzichtelijk: Links tegenover rechts. De christelijke zuilen tegenover het socialisme.

In de afgelopen tientallen jaren heeft de maatschappij zich ontwikkeld en is complex geworden. Links en rechts is minder een tegenstelling van arm en rijk. De veelheid en omvang van overheidsinvesteringen is toegenomen. De regelgeving zeer breed en gedetailleerd. Naast politieke partijen ontstaan machtige maatschappelijke organisaties. Sommigen, zoals vakbond en werkgevers onderhandelen, ondanks een lage organisatiegraad, rechtstreeks met de regering over zaken die alle burgers aangaan. Het sociale stelsel is een anonieme en bijna onbeheersbare grootheid geworden. Anoniem in de zin dat velen geen verband meer leggen met de bron van de uitkeringen, de werkende medeburger. Er is een grote instroom van buitenlanders die mede beslag leggen op schaarse woonruimte en sociale voorzieningen. Een uiteenvallen van sociale cohe-

sie en oorspronkelijke identiteit van grote delen van de bevolking.

In die maatschappelijke omgeving toont het democratisch stelsel haar gebreken. Het aantal mensen dat daadwerkelijk in politieke partijen deelneemt is gering. Binnen de partijen maken de partijbazen de dienst uit. Zij beslissen over de politieke carrière van hun leden. De PvdA worstelt met de vraag hoe het komt dat zij niet aan zagen komen dat de autochtone burger in de grote steden in de knel kwam. Bij de VVD is de naar binnengerichtheid, de oriëntatie van ambitieuze leden op het bestuur, dat de politieke banen vergeeft, tot structuur verheven. Niet de ideeën, niet het verwoorden wat er onder de bevolking leeft, maar de interne hiërarchie staat centraal. Bij het CDA lijkt het partijvoorzitterschap vooral een representatieve functie en berust de macht ogenschijnlijk bij de politieke vertegenwoordigers. D66 komt niet los van haar marginale eis van de gekozen burgemeester (wel een terechte eis) Het huidige bestel is in de nieuwe maatschappelijke omgeving achterhaald. De politici leggen geen verantwoording af aan degenen die hen gekozen hebben. De informatie over wat zij voor de kiezer doen is niet goed toegankelijk. Waar is de website waarop stelselmatig wordt bijgehouden hoe actief kamerleden zijn en hoe hun stemgedrag is?

De jongste partij wordt snel oude partij

Het failliet van het huidige stelsel wordt gedemonstreerd door de jongste partij, de LPF. Ook daar raadpleegt de LPF Fractie, het bestuur, de leden of de achterban zelden of niet over hun politieke koers.

Ook niet over beslissingen zoals de afschaffing van het referendum. Een principe dat direct deel uitmaakt van het door Fortuyn gedefinieerde “land terug aan de burger”. De leden werden verrast.

Fractieleden vervreemden in korte tijd vele kiezers die hen in de kamer brachten. Het huidige model voorziet op geen enkele manier in enige correctie indien kamerleden tegen de principes van hun partij handelen, de kantjes ervan aflopen of beneden de maat pres-

teren.

De burger blijvend verrast.

De burger wordt blijvend verrast. Door steeds langere files, door falend openbaar vervoer, door de wachtlijsten, door de zwarte scholen, de wachtlijsten in de zorg, de schrikbarende wachttijd voor woningzoekenden, de softe aanpak van misbruik sociale uitkeringen,

Een nieuw model is onvermijdelijk.

Een aantal factoren dwingt een nieuw model af en maakt het ook mogelijk.

- De snel toenemende verspreiding van informatie door ICT. Kennis is macht. Meer kennis en dus meer macht bij de burger.
- De burger emancipeert. Overheidsgezag moet worden verdiend en is niet zomaar een gegeven.
- De burger zal de overheid meer en meer als dienstverlener willen zien. Een overheid die verantwoording dient af te leggen. Ook rechtsreeks aan de burger. In begrijpelijke taal. Zo moet, als voorbeeld, elke burger de overheidsbegroting op elk bestuurlijk niveau zelf kunnen lezen. Helpdesks van de overheid voor vragen over de begroting!
- Burgers zullen zich als belangengroepen en rond thema's organiseren.

Er is een aanzet, maar nog zonder enige urgentie. De overheid is niet zomaar bereid een andere rol te aanvaarden.

In Duitsland bestaat het recht van Bürgerantrag. Bürgerantrag is het recht van burgers om onder bepaalde procedurele voorwaarden initiatiefvoorstellen bij de gemeenteraad in te dienen. In Nederland wordt dit als "burgerinitiatief" geïntroduceerd. Een specifieke vorm van het petitierecht.

Minister Klaas de Vries in 2000: "Een belangrijke reden waarom ik het burgerinitiatief bepleit, is omdat we op die manier beter gebruik kunnen maken van het grote potentieel aan creatieve intelligentie bij de burgers. (!) Het grote voordeel van een dergelijke denktankachtige en actie-georiënteerde constructies, is dat er een beroep wordt gedaan op de betrok-

kenheid van individuele burgers. Ik ben ervan overtuigd dat veel burgers bereid zijn op zo'n manier te participeren. Uit rapportages van het Sociaal-Cultureel Planbureau blijkt een onverminderde, ja zelfs een toenemende, betrokkenheid van burgers bij maatschappelijke vraagstukken. Wanneer het concrete vraagstukken betreft en er voor een overzichtelijke periode een direct beroep wordt gedaan op de creatieve intelligentie en ervaring van individuele burgers, zullen velen zich aangesproken voelen

Klaas de Vries heeft gelijk, velen zullen zich aangesproken voelen. Maar zijn betoog doet sterk denken aan Glasnost: "laat de vernieuwing binnen de bestaande kaders plaats vinden. Burger participatie voor een overzichtelijke periode". Het klinkt nog sterk als "de burger mag meedoen in ons model"

Net als bij de glasnost zullen de burgers verder willen gaan. De burgers zullen ook zelf over het democratisch model gaan nadenken en een volwaardige burgerinitiatief eisen. Waar nodig bureaucratische barrières slechten. De overheid ondergeschikt maken aan de burger als opdrachtgever.

In bepaalde steden in Nederland, zoals, Utrecht, Amersfoort en Nijmegen is een begin gemaakt met de Nederlandse vorm van Bürgerantrag.

De Alliantie voor Vernieuwing en Democratie wil die ontwikkeling vorm geven en versnellen. Verandering, of wellicht relativering van het gezag van de overheid en de volksvertegenwoordigers moet je niet alleen aan de overheid zelf overlaten. Nu al zien we bepalingen waarbij burger initiatieven worden beperkt. Zoals, burgerinitiatief tenzij "de raad anders beslist." Er is al veel ervaring met het burgerinitiatief. Het bestaat in de helft van de staten in de VS, alle afzonderlijk groter dan Nederland. In Zwitserland, Beieren en Hamburg. We hebben haast met de vernieuwing en zullen voorstellen op basis van bestaande ervaring op de politieke agenda plaatsen. Ook wij zelf zullen streven naar de meest platte en open en dienende structuur van onze beweging. Transparant. Een antenne naar de samen-

leving zijn. Wij willen associëren met belangengroepen die politieke wensen baseren op concrete legitieme behoeften of noden. Wars van dogmatisme. Uitgaand van maximale eigen verantwoordelijkheid voor het eigen

welzijn en dat van de medeburger. Het kernthema van de AVD: “Een zelfverantwoordelijke burger. De overheid dienstbaar aan de burger. Het land terug aan de burger”